

Conjunctuurbericht

Centraal Bureau voor de Statistiek

augustus 2003

- **Algemeen: economie hapert, maar consument ziet toekomst minder somber in**
- **Economische groei 2^e kwartaal 2003: -0,9%**
- **Consumentenvertrouwen: licht herstel in augustus**

Algemeen

De Nederlandse economische groei hapert al twee jaar, maar in augustus heeft de consument een meer optimistische kijk op de toekomst. Het herstel van het consumentenvertrouwen komt voor een groot deel voor rekening van de minder sombere verwachtingen van de consument over het economisch klimaat in de komende twaalf maanden. In het tweede kwartaal van dit jaar daalt het bruto binnenlands product (BBP) ten opzichte van het eerste kwartaal met 0,5%. De volumemutaties over het vierde kwartaal van 2002 en het eerste kwartaal van 2003 zijn eveneens negatief. Ten opzichte van een jaar eerder is het BBP in het tweede kwartaal 0,9% lager. Ook in juni blijft het aantal werklozen boven de 400 duizend. De gemiddelde stijging per maand, berekend over de afgelopen zes maanden, bedraagt 13 duizend. In juni is in de industrie 3,2% minder geproduceerd dan in juni vorig jaar. De daling was in mei 2003 nog 4,4%. De verbetering van de industriële productie van begin dit jaar zet niet door. In het tweede kwartaal is er in de industrie 3,2% minder geproduceerd. In juni zijn ook de ontwikkelingen van de buitenlandse handel negatief. De uitvoerwaarde is in juni 2% lager dan een jaar eerder en de waarde van de invoer is 5% minder. Aan de snelle prijsstijgingen op de huizenmarkt is een einde gekomen. In het 2^e kwartaal van dit jaar is de gemiddelde verkoopprijs slechts 2% hoger dan in het 2^e kwartaal van 2002.

Economische groei

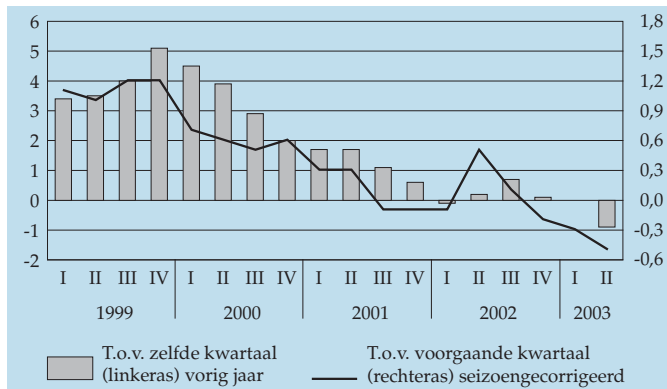
In het tweede kwartaal van dit jaar is het volume van het bruto binnenlands product (BBP) 0,9% lager dan een jaar eerder. Vergelijkbare dalingen van het BBP-volume zijn voor het laatst twintig jaar geleden voorgekomen. Aan de bestedingenkant van de economie in het tweede kwartaal is de consumptie door huishoudens voor het eerst sinds lange tijd in het rood gekomen (-1,2%). De laatste keer dat de particuliere consumptie daalde, was in het vierde kwartaal van 1993. Vooral de consumptie van duurzame goederen is teruggelopen, maar ook aan de andere consumptiecategorieën is minder uitgegeven. De overheidsconsumptie levert wel een positieve bijdrage aan de economische ontwikkeling. De volumegroei is in het tweede kwartaal 2003 uitgekomen op 2,5%. Vooral de uitgaven aan zorg zijn gestegen. De investeringen in vaste activa zijn voor het negende kwartaal op rij lager. Het investeringsvolume is bijna 4% kleiner dan een jaar eerder. Het volume van de in- en uitvoer van goederen en diensten in het 2^e kwartaal van 2003 is resp. 1,2% en 1,7% lager dan een jaar eerder. In het 1^e kwartaal was er nog sprake van een licht herstel.

Consumentenvertrouwen

Het consumentenvertrouwen heeft zich in augustus enigszins hersteld. De vertrouwensindex staat nu, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, op -34. In juli bevond het consumentenvertrouwen zich met een waarde van -40 nog op het laagste niveau sinds januari 1983. Deze verbetering komt voornamelijk voor rekening van een meer optimistische kijk van de consument op de nabije toekomst. De index van het consumentenvertrouwen bestaat uit twee onderdelen: het oordeel over de economisch klimaat en de koopbereidheid. Vooral over het economisch klimaat in de komende twaalf maanden is men in augustus duidelijk optimistischer dan een maand eerder. De minder negatieve toekomstverwachting van de consument weerspiegelt zich nog niet in een toenemende koopbereidheid. Deze is laag en in augustus per saldo niet veranderd ten opzichte van juli. De koopbereidheid is gebaseerd op het oordeel over de financiële situatie van het eigen huishouden en het doen van grote aankopen. De consument is weliswaar iets optimistischer gestemd over de financiële situatie van het eigen huishouden in het komende jaar, maar vindt het nauwelijks een betere tijd voor het doen van grote aankopen.

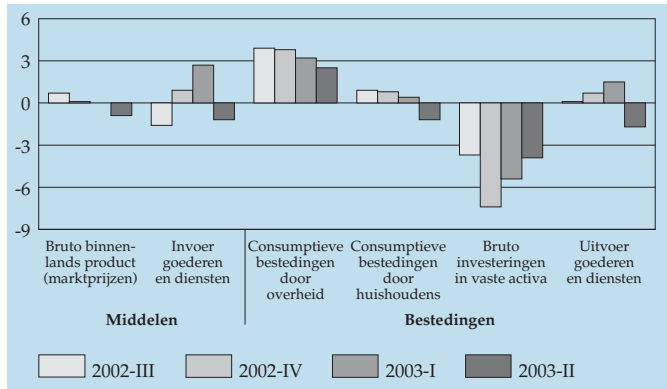
Bruto binnenlands product

Procentuele volumemutaties

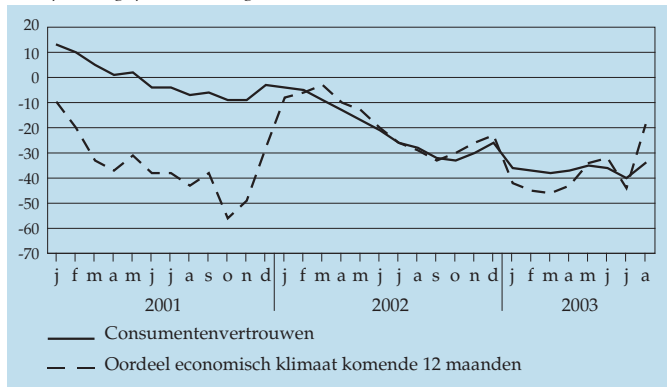
Middelen en bestedingen

Procentuele volumemutaties t.o.v. voorgaand jaar

Consumentenvertrouwen, seizoengecorrigeerd

Saldo percentage positieve en negatieve antwoorden

Kerngegevens recente ontwikkelingen

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1996/00 gemidd.	2001	2002	2002		2003		2003			
				3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	april	mei	juni	juli
Economische kernvariabelen (volume)											
Bruto binnenlands product	3,7	1,2	0,2	0,7	0,1	0,0	-0,9	-	-	-	-
Invoer goederen en diensten	7,7	2,4	-0,2	-1,6	0,9	2,7	-1,2	-	-	-	-
Consumptie	3,4	2,3	1,8	1,9	1,8	1,3	0,0	-	-	-	-
Overheid	2,2	4,2	3,8	3,9	3,8	3,2	2,5	-	-	-	-
Huishoudens nationaal	4,0	1,4	0,8	0,9	0,8	0,4	-1,2	-	-	-	-
w.o. Huishoudens binnenland	4,0	1,2	0,9	0,9	1,0	0,6	-	-	-	-	-
w.v. Voedings- en genotmiddelen	1,4	0,2	0,7	2,1	-0,3	0,5	-	-	-	-	-
Duurzame consumptiegoederen	6,4	0,4	1,7	0,8	2,5	1,9	-	-	-	-	-
Overige goederen	2,9	1,9	0,4	0,9	0,3	1,7	-	-	-	-	-
Diensten	4,1	1,7	0,8	0,6	0,9	-0,3	-	-	-	-	-
Bruto investeringen in vaste activa	5,2	-0,1	-4,5	-3,7	-7,4	-5,4	-3,9	-	-	-	-
Bedrijven	5,4	-1,1	-5,7	-4,7	-8,0	-5,4	-3,8	-	-	-	-
Overheid	4,4	6,2	2,0	1,2	-4,5	-5,3	-4,8	-	-	-	-
Uitvoer goederen en diensten	7,4	1,7	0,1	0,1	0,7	1,5	-1,7	-	-	-	-
Productie (volume)											
Delfstoffenwinning	-0,5	5,9	1,2	6,8	4,1	9,0	-	-10,5	-8,8	-	-
Industrie	2,6	-0,9	-1,6	-0,3	-2,3	-2,1	-2,8	-	-0,8	-4,4	-3,2
Energie- en waterleidingbedrijven	-0,4	6,4	1,2	0,3	1,6	3,0	-	-0,4	0,8	-	-
Bouwnijverheid	2,5	2,1	-1,8	-0,2	-6,8	-6,4	-	-	-	-	-
Prijzen											
Consumentenprijsindex (CPI) 1)	2,2	4,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Productenprijzen industrie afzet	2,7	1,3	-1,0	0,1	3,4	6,1	0,9	1,6	0,4	0,8	-
Productenprijzen industrie verbruik	4,0	0,1	-1,9	-0,9	4,5	9,3	1,1	1,6	0,1	1,8	-
Aardolie, North Sea Brent (in \$ per barrel)	19,92	24,97	25,06	26,61	26,56	30,92	26,25	25,60	25,90	27,24	28,30
Goud (in euro per 1 gram fijn)	9,31	9,91	10,75	10,47	10,56	10,77	10,01	9,93	10,07	10,02	10,12
Cao-lonen											
Particuliere bedrijven	2,7	4,2	3,5	3,1	3,2	3,2	2,7	2,7	2,6	2,7	2,7
Overheid	2,4	4,4	4,3	4,4	4,0	3,1	4,0	4,1	4,0	3,9	3,1
Gesubsidieerde sector	2,1	5,2	4,2	4,0	4,1	4,0	3,0	3,2	3,1	2,7	2,0
Stemming 2) (in %)											
Productenvertrouwen industrie	3,8	-1,1	-1,6	-0,8	-1,6	-5,7	-7,5	-5,3	-7,2	-10,1	-7,4
Consumentenvertrouwen	14,4	-0,9	-20,3	-27,3	-31,8	-36,0	-36,3	-38,1	-34,6	-36,1	-38,8
Economisch klimaat	12,3	-24,8	-39,2	-48,0	-53,7	-61,8	-59,6	-64,9	-56,0	-57,8	-62,5
Koopbereidheid	15,8	15,0	-7,7	-13,5	-17,3	-18,7	-20,7	-20,3	-20,3	-21,7	-22,9
Arbeidsmarkt											
Aantal banen van werknemers (x 1 000)	6 871	7 450	7 524	7 555	7 541	7 487	-	-	-	-	-
Arbeidsvolume werknemers	2,9	2,1	0,6	0,2	-0,1	-0,5	-	-	-	-	-
Aantal vacatures (x 1 000)	134	197	149	115	121	124	-	-	-	-	-
Werkloze beroepsbevolking 3)	368	251	302	322	318	377	403	395	403	414	-
Aantal uren uitzendkrachten	-	-2	-5	-5	-4	-	-	-	-	-	-
Uitgesproken faillissementen 4)	-1	27	23	25	22	20	51	74	46	38	-
Geld en krediet											
CBS-herbeleggingsindex 5)	26,0	-19,2	-32,8	-31,0	7,9	-19,3	17,4	11,6	1,2	4,0	6,8
Spaartegoeden	5,3	10,8	10,7	10,6	10,0	10,6	10,7	11,4	11,3	9,4	-
Verstrekt consumptief krediet	10,7	-3,8	0,8	2,4	9,2	2,4	-1,3	-5,3	3,1	-1,5	-
Rente (in %)											
Daggeldrente	3,2	4,4	3,3	3,3	3,2	2,8	2,4	2,6	2,6	2,2	2,1
Rendement op staatsobligaties	5,0	4,8	4,7	4,5	4,2	3,7	3,6	3,8	3,5	3,3	3,6
Hypotheekrente	5,7	5,9	5,3	5,4	5,0	4,7	4,5	4,5	4,5	4,4	-
Eurozone 6)											
Bruto binnenlands product	-	1,5	0,8	1,0	1,2	0,9	-	-	-	-	-
Geharmoniseerde consumentenprijsindex	-	2,3	2,3	2,1	2,3	2,3	2,0	2,1	1,9	2,0	1,9
Consumentenvertrouwen 2)	-	-5	-11	-10	-14	-19	-19	-19	-20	-19	-18
Productenvertrouwen industrie 2)	-	-8	-12	-11	-10	-11	-12	-12	-13	-13	-15
Euro (in US\$)	-	0,90	0,95	0,98	1,00	1,07	1,14	1,08	1,16	1,17	1,14
Europese liquiditeitsmassa (M3)	-	8,4	6,5	6,8	6,5	7,4	-	8,3	8,3	-	-
Depositorente ECB (in %)	-	3,23	2,21	2,25	2,08	1,67	1,33	1,50	1,50	1,00	1,00

1) De cijfers over de consumentenprijsindex vanaf 2002 zijn tijdelijk niet beschikbaar.

2) Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

3) Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand.

4) Bedrijven en instellingen exclusief eenmanszaken.

5) Mutaties t.o.v. voorgaande periode.

6) Bron: Eurostat.

- = gegevens zijn (nog) niet beschikbaar.

Conjunctuurgegevens Duitsland (zie Focus)

	2002				2003		2003						
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli
Bruto binnenlands product 1)	-1,1	0,5	0,9	0,3	0,4	-0,6	-	-	-	-	-	-	-
Consumptie huishoudens 1)	-1,5	-1,3	-0,6	-0,7	0,6	0,8	-	-	-	-	-	-	-
Consumentenvertrouwen 2)	-12	-10	-8	-16	-20	-21	-19	-19	-21	-20	-23	-20	-18
Oordeel economie komende 12 maanden 2)	-20	-13	-10	-22	-27	-28	-26	-27	-29	-26	-31	-26	-22
Ifo-index, verwachtingen ondernemers industrie 3)	100,4	106,5	102,7	99,1	98,0	97,4	98,8	98,2	97,2	96,0	97,3	99,1	101,1

1) Procentuele volumemutaties t.o.v. dezelfde periode een jaar eerder.

2) Saldo % positieve en negatieve antwoorden, seizoengecorrigeerd.

3) 1991=100.

Bronnen: Statistisches Bundesamt Deutschland, Institut für Wirtschaftsforschung (Ifo) en Eurostat.

Productie industrie: terugval in tweede kwartaal

De Nederlandse industrie vertoont geen tekenen van herstel. Na een lichte verbetering in het eerste kwartaal valt de productie in het tweede kwartaal weer terug. Na verwijdering van seizoeninvloeden ligt de productie 0,7% procent lager dan in de eerste drie maanden van 2003. In juni is 3,2% minder geproduceerd dan in dezelfde periode een jaar eerder. De jaar op jaar daling was in mei 2003 nog 4,4%. In het eerste halfjaar is 2,4% minder geproduceerd dan in de eerste zes maanden van 2002. Alleen de aardolie-, chemische en rubberindustrie laat over deze periode een groei zien. De overige branches produceren minder dan een jaar eerder.

Producentenvertrouwen: stemming onveranderd

Het producentenvertrouwen, de stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie, is in augustus op vrijwel hetzelfde niveau uitgekomen als een maand eerder. Na een scherpe daling in het begin van dit jaar, stabiliseert het producentenvertrouwen zich min of meer rond het niveau van -7. Ook de deelindicatoren waaruit het producentenvertrouwen is opgebouwd, wijzigen in augustus nauwelijks. De index van de orderpositie is in augustus iets gedaald. Met 91,2 is de laagste stand bereikt sinds de start van deze indicator in 1989. Sinds begin dit jaar vertoont de orderontvangst een dalende tendens. In de sector halffabrikaten zijn de orders na een forse terugval in juli niet verder afgenomen. De producenten van consumptiegoederen hebben in augustus hun orders opnieuw zien afnemen. Ook in de investeringsgoederenindustrie loopt de orderontvangst terug. Voor de komende drie maanden voorzien de industriële ondernemers nauwelijks een verbetering van de bedrijvigheid.

Buitenlandse goederenhandel: in juni lager

De waarde van de uitvoer van goederen is in juni dit jaar 2% lager dan een jaar eerder, de goederenimport is 5% lager. De dalingen worden mede veroorzaakt doordat de prijzen in juni lager liggen dan in juni 2002. In het tweede kwartaal van 2003 als geheel is de uitvoerwaarde 3% lager dan vorig jaar. In het eerste kwartaal van 2003 was deze 4% hoger. Nederland heeft in het tweede kwartaal van 2003 voor 42,5 miljard euro aan goederen uitgevoerd naar EU-landen. Dat is 3% minder dan in het tweede kwartaal van 2002. Een bovengemiddelde daling is gemeten bij de uitvoer naar Italië (-6%) en het Verenigd Koninkrijk (-10%). Vergeleken met een jaar eerder is de waarde van het Engelse pond ten opzichte van de euro in het tweede kwartaal van 2003 echter 12% lager. De uitvoer naar niet-EU-landen bedraagt 14,1 miljard euro. Dit is 2% minder dan in het tweede kwartaal van 2002. De uitvoer naar de VS is met -2% niet bovengemiddeld afgenomen.

Producentenprijzen: in tweede kwartaal gedaald

De afzetprijzen van Nederlandse industriële producten zijn in het tweede kwartaal van dit jaar met 3,4% gedaald ten opzichte van het eerste kwartaal. De ondernemers hebben de prijzen voor de binnenlandse markt met 1,1% verlaagd. De exportprijzen dalen met 4,8%. De daling van de prijzen in het tweede kwartaal volgt op vijf achtereenvolgende kwartalen met prijsstijgingen. Ondanks deze prijsdaling ligt het gemiddelde prijsniveau van de afzet nog altijd 0,9% hoger dan een jaar geleden. Ook de verbruikte grondstoffen en halffabrikaten zijn in het tweede kwartaal goedkoper geworden (-5,2%). In Neder-

land gekochte grondstoffen en halffabrikaten dalen 1,7% in prijs en voor ingevoerde verbruiksgoederen is maar liefst 8,2% minder betaald. De prijsdaling is de eerste sinds het vierde kwartaal van 2001. Vergeleken met hetzelfde kwartaal van vorig jaar liggen de verbruiksprijzen evenwel nog 1,1% hoger. Een belangrijke reden voor de daling van zowel de afzet- als de verbruiksprijzen is de ontwikkeling van de prijzen van aardolie. Als deze buiten beschouwing gelaten zou worden, dan zouden de prijzen minder sterk zijn gedaald.

Werkloosheid: blijft hoog

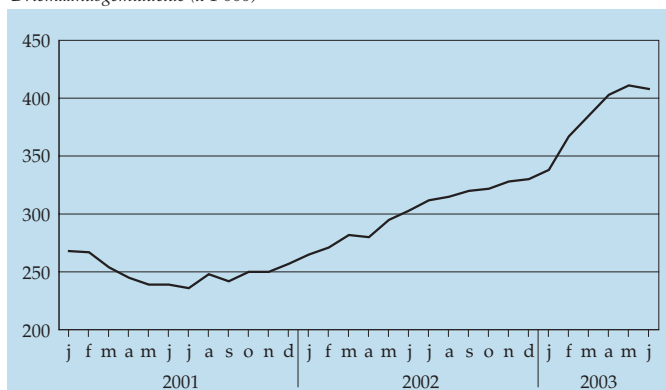
In de periode mei-juli van dit jaar telt Nederland gemiddeld 414 duizend werklozen. Vergeleken met een jaar geleden is de werkloze beroepsbevolking daarmee met 105 duizend personen toegenomen. Nu is de werkloosheid in de periode mei-juli als gevolg van seizoensinvloeden altijd iets hoger. Wanneer deze seizoensinvloeden worden verwijderd dan komt de werkloze beroepsbevolking uit op 408 duizend. De gemiddelde stijging van de werkloosheid is onveranderd hoog. Deze bedraagt momenteel, berekend over de afgelopen zes maanden, 13 duizend per maand. Dit is vrijwel gelijk aan de gemiddelde stijging zoals berekend in de voorafgaande twee driemaandsperiodes. Vergeleken met vorig jaar is de werkloosheid over de hele linie toegenomen, bij zowel mannen als vrouwen als ook in alle leeftijdscategorieën. Er zijn iets meer mannen werkloos dan vrouwen. Het aanbod van vrouwen op de arbeidsmarkt, de vrouwelijke beroepsbevolking, is echter kleiner dan bij de mannen. Daarom is het werkloosheidspercentage onder vrouwen (6,4%) hoger dan onder de mannen (4,8%). Wanneer gekeken wordt naar leeftijdscategorieën, dan is de werkloosheid onder de 15-24 jarigen procentueel gezien nog steeds het hoogst (11,9%). Het werkloosheidspercentage is het laagst onder de 45-64 jarigen (3,8%).

Hypotheek: sterke stijging door oversluitingen

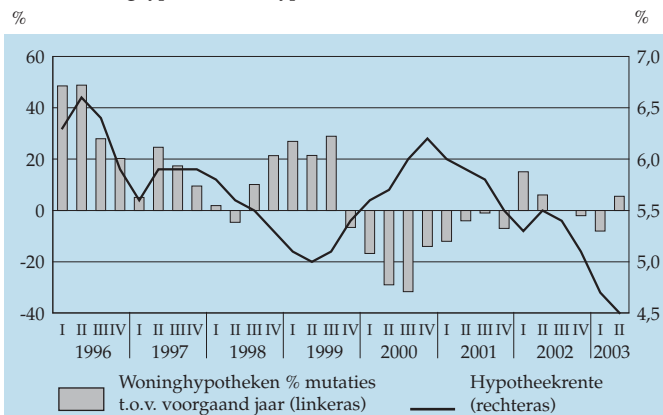
In het tweede kwartaal van 2003 zijn er 134 duizend nieuwe woninghypotheken ingeschreven bij het Kadaster. Deze stijging komt geheel voor rekening van het aantal oversluitingen, dat met 17% toeneemt. In het tweede kwartaal hebben daarentegen minder woningtransacties plaatsgevonden dan een jaar eerder. Het aantal verkochte woningen ligt in het tweede kwartaal van dit jaar 6% onder dat van een jaar eerder. Deze daling gaat samen met de toegenomen onzekerheid bij consumenten zoals dat tot uitdrukking komt in het lage niveau van het consumentenvertrouwen. De gemiddelde verkoopprijs van woningen bedraagt in het tweede kwartaal van dit jaar 203 duizend euro. Aan de sterke prijsstijgingen op de huizenmarkt is een einde gekomen. De gemiddelde verkoopprijs ligt slechts 2,3% hoger dan in het tweede kwartaal van 2002. De sterke toename van het aantal oversluitingen is mede het gevolg van de daling van de hypotheekrente. De gemiddelde hypotheekrente op nieuwe hypotheek bedraagt 4,5%, een historisch laag niveau. Sinds 1956 is de hypotheekrente niet meer zo laag geweest. De hypotheekrente daalde in de afgelopen 12 maanden nog met 1%-punt. Onder invloed van ontwikkelingen op de kapitaalmarkt lijkt aan deze daling nu een eind te komen. Zo is een indicator voor de rente op lange termijn, het rendement op staatsobligaties, in de periode begin juli tot 22 augustus met een 0,5%-punt gestegen. Hierop heeft een aantal banken en institutionele beleggers de hypotheekrente verhoogd.

Werkloze beroepsbevolking, seizoengecorrigeerd

Driemaandsgemiddelde (x 1 000)

Aantal woninghypotheken en hypotheekrente

● **Duitse lichtpunten**

De recente positieve ontwikkeling van de Duitse gezinsconsumptie en de verbeterde stemming bij consumenten en ondernemers in Duitsland is gezien het grote belang van Duitsland voor de Nederlandse economie belangrijk. Een kwart van onze goederenuitvoer gaat naar Duitsland en éénvijfde deel van onze goederenimport komt uit Duitsland. Nederlandse bedrijven hebben volgens De Nederlandse Bank de afgelopen twintig jaar voor meer dan dertig miljard euro in Duitsland geïnvesteerd. In grensgebieden wordt op allerlei terreinen intensief met elkaar samengewerkt en de Duitse toeristen zijn nog steeds de belangrijkste groep buitenlandse vakantiegangers in Nederland. Vorig jaar was het inwonersaantal in Duitsland 5,1 keer zo groot als in Nederland en de waarde van het bruto binnenlands product (BBP) 4,7 maal zo hoog. Het BBP per inwoner kwam in ons land dan ook hoger uit en bedroeg 27,5 duizend euro, tegenover 25,6 duizend euro in Duitsland.

Meer consumptie door huishoudens

De consumptie van huishoudens in Duitsland ontwikkelt zich in het in de eerste en tweede kwartaal van dit jaar positief. Vorig jaar was het consumptieniveau van de Duitse huishoudens ieder kwartaal lager dan een jaar eerder. Voor heel 2002 bedroeg de krimp 1,0%. Pas in het eerste kwartaal van dit jaar is het niveau van de consumptie weer groter dan een jaar eerder. Het herstel heeft zich in het tweede kwartaal doorgezet en voor de eerste helft van dit jaar komt de groei op 0,7%. In juli is ook het consumentenvertrouwen van onze oostersburen verder verbeterd en aangeland op het hoogste niveau van dit jaar. Duitse consumenten oordelen met name minder negatief over de economische ontwikkeling in de komende twaalf maanden. Ook in Nederland heeft de consument in augustus een optimistischer kijk op de economische toekomst.

Stemming Duitse ondernemers verbeterd

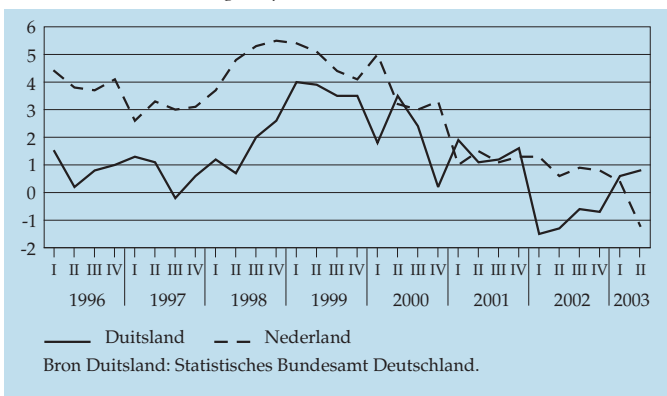
Niet alleen is de stemming van de consumenten verbeterd, maar ook die van de ondernemers in Duitsland. Een belangrijke indicator die het vertrouwen meet van de ondernemers in Duitsland is het Geschäftsklima. Deze indicator wordt samengesteld door het Institut für Wirtschaftsforschung in München (Ifo). Elke maand stuurt het Ifo een vragenlijst naar een panel van zeventuizend leidinggevenden in industrie, bouw en handel. Voor de derde maand op rij is de Ifo-index gestegen. Het Ifo geeft aan dat in het verleden is gebleken dat een verbetering in drie opeenvolgende maanden een signaal is voor een komend economisch herstel. Het vertrouwen van de Nederlandse producenten is al een aantal maanden onveranderd. Enige voorzichtigheid bij het leggen van een verband tussen de recente hogere verwachtingen in Duitsland en de toekomstige ontwikkeling van de Nederlandse industrie is echter geboden. Met name de component van de Ifo-index die de *verwachtingen* van Duitse industriële ondernemers voor de komende zes maanden weergeeft, toont in de periode maart 1996–maart 2002 nog een hoge samenhang met de ontwikkeling van de industriële productie in Nederland. In de loop van 2002 is er geen duidelijke samenhang met de productie in de Nederlandse industrie.

Verschillen in groei door hereniging

In de jaren tachtig lagen de economische groeicijfers van Nederland en (het voormalige West-) Duitsland dicht bij elkaar. Hierna zijn de verschillen groter geworden. Aan het begin van het huidige decennium lijkt het verband tussen de economische groeicijfers weer hersteld te zijn en is in beide landen de economie in de eerste helft van 2003 gekrompen. In de eerste drie jaar van het tijdvak 1990–1999 is de ontwikkeling van het BBP elk jaar in Duitsland positiever dan die in Nederland, maar in de daarop volgende zeven jaar is het net andersom. Dit hangt samen met de Duitse hereniging. Met name in 1990 en 1991 ontving de bedrijvigheid in Duitsland hierdoor een extra stimulans. In de jaren hierna kregen de Duitse huishoudens mede te maken met een lastenverzwaring waarmee de kosten van de hereniging moesten worden betaald en waardoor hun bestedingen zijn geremd. In Nederland steeg de consumptie van huishoudens, in de tweede helft van de jaren negentig aangewakkerd door de forse banengroei en de snelle stijging van de huizenprijzen, juist met groeipercenages tussen de drie en vijf. Vooral het verschil in de groei van de gezinsbestedingen tilt in de periode 1996–1998 de economische groei in Nederland flink boven die van Duitsland.

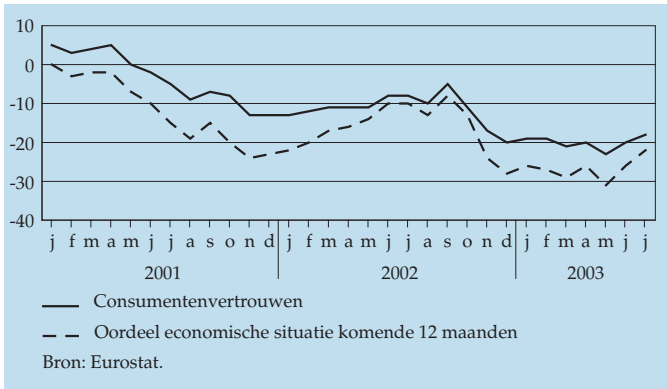
Consumptie door huishoudens

% volumemutaties t.o.v. voorgaand jaar

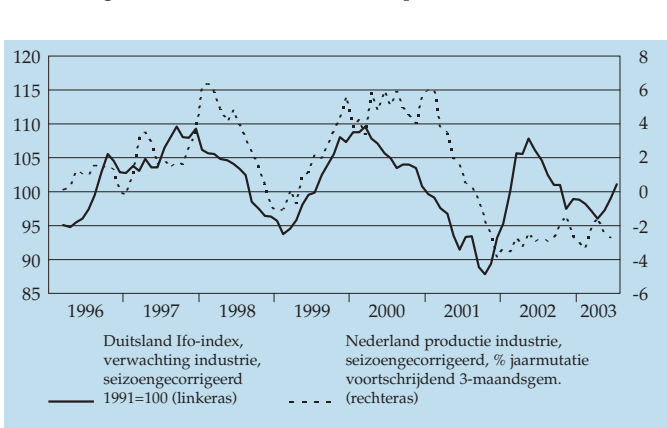

Consumentenvertrouwen Duitsland

Saldo percentage positieve en negatieve antwoorden

Verwachting ondernemers industrie Duitsland, productie industrie Nederland

Bruto binnenlands product

% volumemutaties t.o.v. voorgaand jaar

